

Maar het onzekere element in de kunst? Daar blijven mensen voor
275 nodig. Mensen met een rechtstreeks
lijntje met de muzen. En dat

naar: Laurens Verhagen

uit: <https://www.volkskrant.nl/tech/slimme-computers-kunnen-ze-straks-ook-kunst-maken~a4506035/>, 15 juli 2017

machinaal gemaakte liedje hoog op de hitlijsten? Dat komt er vermoedelijk wel.

noot 1 *TED Talk*: TED is een non-profitorganisatie die zorgt voor het verspreiden van ideeën, meestal in de vorm van korte, krachtige presentaties, zogenaamde *TED Talks*.

Tekst 2

---

ffw88 jonguh: is die digi-taal nou echt zo erg?

(1) “Hooooooooooooowj keb net de film klein beetje gmonteerd, ziet er strak uit jonguh! :D keb uhm in zwartwit oude film style staan nu is
5 eg fat mja ben wieder weg kom strx nog trug mzzzzzzzzl” De boodschap van dit alledaagse bericht van een zestienjarige voor een zeventienjarige zal voor de meeste mensen te
10 volgen zijn, maar dat is iets anders dan dat het te verteren is. Hoewel het al die ouders en docenten wel duidelijk moet zijn dat de smartphones met
15 de gemiddelde tiener horen, blijft de weerzin tegen de ‘verloedering’ van het Nederlands groot. Waarom al die spreektaal, halve woorden, afkortingen en vreemde samenvoegingen in
20 één berichtje?

(2) Bij elke lezing die neerlandicus Wim Daniëls – de meedogenloze taalanalist van het Koningslied in Pauw & Witteman – in de afgelopen
25 tien jaar gaf, was er altijd iemand in het publiek die hem bezorgd de kwestie voorlegde. “Blijkbaar zijn er nog steeds mensen die denken dat de taal moet blijven zoals zij het ooit

30 hebben geleerd.”

(3) Het is beperkt denken, vindt Hans Bennis, directeur van het Meertens Instituut (KNAW) en bijzonder hoogleraar taalvariatie aan de
35 Universiteit van Amsterdam (UvA). “Mensen die willen dat het Nederlands niet verandert, verklaren het tot een dode taal. Jongeren veranderen taal, dat is altijd zo geweest. Dat lijkt
40 mij eerder reden tot belangstelling.”

(4) De criticus ziet een slordig WhatsAppberichtje vol onvergeeflijke fouten, de aandachtige neerlandicus ziet taalontwikkeling in actie. Taal-
45 ontwikkeling die bovendien uitgaat van kennis van de Nederlandse taalregels, logica én efficiëntie.

(5) In zijn volgende maand te publiceren boek *Korterlands*, toont
50 Bennis aan dat de ogenschijnlijk vreemde afkortingen in al die berichtjes een logisch patroon laten zien. “In sommige opzichten zijn de regels van de Nederlandse taal
55 vreemder dan de systematiek van de taal zoals we die op sociale media zien. Vergelijk het met sommige krantenkoppen, telegrammen en

contactadvertenties. Daarin wordt
60 ook verkort en afgebroken waar
mogelijk, zonder de leesbaarheid aan
te tasten. Dat wordt toch ook niet als
fout gezien? Zo creatief met taal
omgaan, toont ook kennis van de
65 taalregels.”

(6) Ook Lieke Verheijen, onderzoeker
taalbeheersing aan de Radboud
Universiteit, ontdekte ‘regels’ die
onder deze digi-taal schuilgaan. De
70 laatste letter van een woord wordt
weggelaten (‘lache’), fonetische
spelling (‘jonguh’), eerste letters van
woorden in een zin (‘hvj’), vervanging
van letters door cijfers (‘suc6’),
75 nadruk door herhaling (‘superrr’) en
weglating (‘shoarma in bonus’).

(7) De rode draad in alle digi-taal lijkt
vooral efficiëntie te zijn. Taal is het
middel, de boodschap overbrengen
80 het doel. De juiste spelling is minder
belangrijk. Verheijen: “Velen weten
wel dat ze het fout doen, maar dat is
in deze context van ondergeschikt
belang.”

(8) Op Twitter speelt bovendien de
beperking van 140 tekens een rol¹⁾.
Bennis: “We accepteren allemaal de
onafgemaakte en kromme zinnen in
onze spreektaal, maar als we het
90 typen, kan het ineens niet meer door
de beugel.”

(9) Sinds WhatsAppen het nieuwe
bellen is, en de berichten dus in hoog
tempo over en weer moeten gaan,
95 mag een zin als ‘Ik weet het niet’, de
boel niet onnodig ophouden.
‘Kweenie’, dus. “Maar omdat ken-
merken als volume, intonatie en
gezichtsuitdrukkingen ontbreken bij
100 die geschreven conversatie, krijgen
sommige woorden juist weer nadruk
door toevoeging van extra letters of
door het gebruik van kapitalen en
emoticons,” zegt Verheijen.
105 (“GEENNN zin in school ;)”)

(10) Die digi-taal lijkt eerder logisch
dan barbaars te zijn, vinden de
taaldeskundigen. En nog zo’n verfris-
sende visie: Twitter, Facebook en
110 WhatsApp zorgden er wel voor dat
jongeren van nu zich meer verdiepen
in de taal, omdat ze meer lezen en
schrijven dan eerdere generaties en
er bovendien vernieuwend en creatief
115 mee omgaan. “Al die creatieve
uitingen van taal, zoals ‘ff w88’, zijn
goed voor het zogenoemde meta-
linguïstische bewustzijn, van de
onderliggende patronen van letters
120 en klanken in taal. Ze kunnen de
geletterdheid van jongeren op een
positieve manier beïnvloeden.”

(11) Toch vrezen leraren nog vaak
het tegenovergestelde: duikt al die
125 ‘incorrecte’ digi-taal straks niet op in
de opstellen van scholieren of de
eerste sollicitatiebrief? “Er is in het
buitenland enig onderzoek verricht
naar de invloed van digi-taal op lezen
130 en schrijven, maar de uitkomsten
daarvan zijn divers”, zegt Verheijen,
promovenda bij de afdeling
Nederlandse taal en cultuur van de
Radboud Universiteit. “Daarom
135 onderzoek ik nu of Nederlandse
jongeren het onderscheid kunnen
maken tussen de digi-taal die ze
gebruiken in een WhatsAppje naar
een vriend en het officiële Neder-
lands dat ze horen te schrijven in een
140 opstel voor school.”

(12) Zich baserend op dat buiten-
landse onderzoek, verwacht
Verheijen dat jonge scholieren wier
145 geletterdheid nog niet volledig is
ontwikkeld en laagopgeleide
jongeren mogelijk digi-taal zullen
gebruiken waar ‘de maatschappij’
nog graag klassiek Nederlands taal-
150 gebruik ziet. “Hoogopgeleide
jongeren zullen wellicht makkelijker
kunnen schakelen tussen de taal-

varianten die vereist zijn in een Facebookpost en een essay.” Daarom, benadrukt Verheijen, is het belangrijk jongeren bewust te maken van verschillende varianten van het Nederlands, zoals digi-taal, straat-taal, dialect én de standaardtaal.

160 **(13)** “Daar”, zegt Bennis, “ligt vooral een taak voor alle basisscholen en middelbare scholen. Docenten Nederlands hebben onverminderd de taak kinderen de taalregels te leren, maar ook om de sociale media in de lessen te betrekken. Van daaruit kunnen jongeren zich de taal eigen maken en toepassen op een manier die hen past.”

170 **(14)** Bennis heeft meermaals voor de klas gestaan om dat te doen. “Ik heb

leerlingen gevraagd Twittergedichten te maken, maar het zou ook interessant zijn om ze een opstel te laten schrijven in WhatsApptaal en daarna in Standaardnederlands. Dan zien ze ook het onderscheid.”

(15) Uiteindelijk is de taal er voor de gebruiker, aldus Bennis. “In deze maatschappij worden mensen nog beoordeeld op de schrijftaal in hun sollicitatiebrief. Dan is het nuttig dat een sollicitant ‘Hij vindt’ schrijft, maar in een privé-appje naar zijn vriendin moet het snellere ‘Hij vind’ ook kunnen.” Fraai is het niet, vindt Verheijen, maar ze geeft toe: “Het hindert het tekstbegrip niet, voor jongeren is het begrijpelijke digi-taal.”

*naar: Merel Straathof
uit: Het Parool, 11 maart 2015*

noot 1 In het verleden waren de berichten op Twitter beperkt tot 140 tekens per bericht.

Tekst 3

De onderstaande tekst is een column op Neerlandistiek, een online tijdschrift voor taal- en letterkundig onderzoek.

WhatsAppchtig taalgebruik

(1) Onlangs kreeg ik een mailtje doorgestuurd waarin de zender, een docent van een hogeschool, de studenten ervoor waarschuwde dat ze zich in hun mailtjes moeten houden aan de “professionele omgangsvormen”. Gebeurt dat niet, dan krijgen ze het mailtje terug met het verzoek om het te herformuleren.

10 Aanleiding voor deze waarschuwing was dat er “steeds vaker gebruik-gemaakt werd van WhatsAppchtige omgangsvormen” en blijktbaar

dachten de docenten dat dat van invloed was op de manier waarop studenten hun e-mails formuleerden.

(2) Er is een aantal redenen om je te verwonderen over deze redenering. Zo bestaat WhatsApp al acht jaar, en voor veel studenten – het zijn nu eenmaal jongeren – zal het al jaren een vertrouwd communicatiemedium zijn. Dat jongeren tegenwoordig overstappen op services als Snapchat doet daar niks aan af: ongetwijfeld valt dat onder WhatsAppchtig.